

ŠIFRA UČENIKA

M A T U R S K I I S P I T

AVGUST 2020.

CRNOGORSKI - SRPSKI, BOSANSKI, HRVATSKI
JEZIK I KNJIŽEVNOST

U P U T S T V O

VRIJEME TRAJANJA TESTA JE 180 MINUTA

Za vrijeme testa nije dozvoljena upotreba elektronskih uređaja.

Učenik/učenica ne smije na bilo koji način otkrivati u testu svoj identitet ili se direktno obraćati ocjenjivaču.

Test **MORA** biti **ČITKO** napisan hemijskom olovkom. Učenik/učenica može da piše ćirilicom ili latinicom, pisanim ili štampanim slovima, ekavskim ili ijekavskim izgovorom, jotovanom ili nejotovanom varijantom. Ako piše štampanim slovima, **MORA** istaći veliko slovo.

Test sadrži zadatke koji se rješavaju na jedan od sljedećih načina:

- zaokruživanjem broja ispred tačnog odgovora
- pisanjem kratkog odgovora
- pisanjem dužeg odgovora
- pisanjem eseja

Uz test si dobio/dobila **list za odgovore** za zadatke višestrukog izbora.Potrebno je da na odgovarajuće mjesto pažljivo **prepišeš** svoje odgovore.**Zadatak će se vrednovati s nula bodova:**

- ako je odgovor netačan
- ako odgovor na zadatak višestrukog izbora **NIJE** prenijet na list za odgovore
- ako je zaokružen ili napisan i tačan i netačan odgovor
- ako je nečitko napisan odgovor/esej
- ako je odgovor/esej napisan grafitnom olovkom
- ako esej **NIJE** napisan na predviđenom mjestu, već samo na listovima za koncept (pisanje koncepta nije obavezno).

Ukoliko pogriješiš, prekriži i odgovori ponovo. Kad završiš, provjeri svoje odgovore.

Srećno!

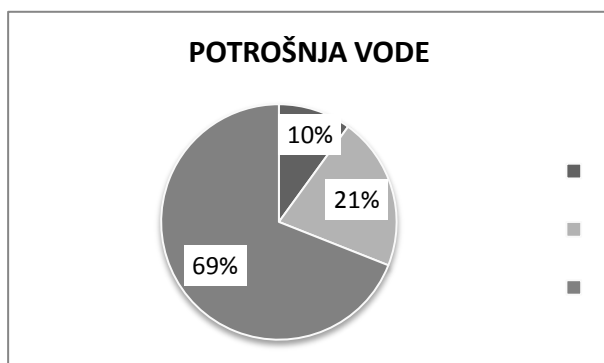

* M 1 0 7 1 0 7 0 *

PRAZNA STRANA

POTROŠNJA VODE

Trend porasta potrebe za vodom u svijetu, pa i kod nas i danas je naglašen. U posljednjih 100 godina potrošnja se povećala osam puta. Posebno je zabrinjavajuća okolnost što je evidentan trend smanjivanja raspoloživih zaliha vode po stanovniku na svim kontinentima. Ovakav trend nije posljedica smanjenja količine vodnih resursa jer je ona konstantna, nego je posljedica porasta broja stanovnika, klimatskih promjena, velikih gradova i sve većeg zagađivanja, posebno površinskih voda. Prema prognozama, do 2025. godine najmanje 3,5 milijardi ljudi u svijetu će osjećati nestašicu vode. Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije (WHO), oko 400 miliona ljudi u zemljama u razvoju pati od bolesti koje su posljedica upotrebe nedovoljno čiste vode za piće (od tih bolesti dnevno umire 30 000 ljudi). Čiste vode je sve manje i ona je sve skuplja. Poznato je da je za život i

privređivanje čovjeka u naseljenim mjestima danas potrebno 200-500 litara pitke vode po stanovniku dnevno (l/s/d). Najmanje troše domaćinstva, pa industrija, a najviše poljoprivreda. Ipak, u nekim razvijenim zemljama, gdje je industrija veoma razvijena i po naseljima, potrošnja vode prelazi preko 500 l/s/d (Birmingen 655, Moskva 600, Oslo 593). S druge strane, u nekim zemljama u razvoju, jedna osoba, u prosjeku, potroši 10

l vode na dan. To je ista ona količina koju mi potrošimo spiranjem WC školjke samo jednim pritiskom na vodokotlić. Jedno prosječno evropsko domaćinstvo potroši oko 180 l/s/d.

Količina vode potrebna za proizvodnju:

1 litar piva – 40 l
1 kg krompira – 500 l
farmerke – 8 000 l

1 kg riže – 1 900 l
1 kg piletine – 3 500 l
1 kg govedine – 100 000 l

(Prilagođeno prema <http://www.znanje.org/i/i10/10iv01/10iv0111/potrosnja%20vode.htm>)

Tabela 22. - Prosječna potrošnja vode po osobi na dan

Potrošač	Q l / dan
Osoba u individualnoj stambenoj zgradi	75-150
Osoba u velikim stambenim zgradama	50-120
Osoba u hotelu	250-400
Administrativne zgrade	12-15
Prosječno jedan stanovnik u manjim mjestima	60-100
Prosječno jedan stanovnik u gradovima	100-150
Prosječno jedan stanovnik u velikim gradovima	150-300
Bolnice po bolesniku	250-400
Bioskopi i pozorišta po posjetiocu	2-4
Banje i klimatska mjesta po osobi	100-150

(Priređeno prema udžbeniku za 4. razred građevinske struke građevinski tehničar za visokogradnju, *Kućne instalacije – Vesna Stanojević, Milena Zoroje*)

1. Navedi dva razloga koja dovode do smanjivanja vodnih resursa na svim kontinentima.

.....

1 bod

2. Na osnovu teksta i dijagrama zaključi kolika je potrošnja vode u procentima u oblasti industrije.

.....

1 bod

3. Za koji proizvod u oblasti poljoprivrede je potrebna najveća količina vode?

.....

1 bod

4. Zbog upotrebe nedovoljno čiste vode za piće, prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, dnevno umre:

1. 3,5 milijardi ljudi
2. 400 miliona ljudi
3. 30 000 ljudi.

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

5. Ako je konstatacija tačna, zaokruži T, a ako nije, zaokruži N i obrazloži odgovor.

KONSTATACIJA	TAČNO NETAČNO	OBRAZLOŽENJE ODGOVORA
Jedna osoba u prosjeku potroši dnevno više vode u zemljama u razvoju nego u razvijenim zemljama.	T N	

1 bod

6. Na osnovu podataka u tabeli napiši koliko je prosječno potrebno vode dnevno za odgovarajuću njegu bolesnika u bolnici.

.....

1 bod

KRATKA ISTORIJA DRESOVA I MASKI

Postoje očigledni dokazi o postojanju sporta i pozorišta već u prvim civilizacijama u, doduše, znatno izmijenjenim varijantama i sa drugačijim društvenim funkcijama... Nije na odmet spomenuti da su Olimpijske igre, kao i druga sportska takmičenja imale, takoreći, državni karakter, dok su se prvi tragičari takmičili isključivo na gradskom nivou – sport je uvijek bio i ostaće popularniji od pozorišta. Kao što je spomenuto, obje igre su imale religioznu pozadinu – Olimpijada je posvećena Zevsu, Pitijske igre Apolonu, Dionijski festival (unutar kojeg je tragedija i rođena) Dionisu.

Jedina prava razlika između sporta i pozorišta leži u tome što igra na daskama ima unaprijed određen scenario, dok igra na terenu (bar zvanično) nema.

Za potrebe *pravih* historijskih drama, kao i prvi, pravi susret pozorišta i sporta selimo se kroz prostor i vrijeme u Rimsko carstvo, tačnije u gladijatorske arene, koje su predstavljale mnogo više od puke krvave borbe do smrti. Štaviše, *borbe do smrti*, suprotno od onoga što ste vidjeli u filmu *Gladijator*, bile su rijetki događaji.

No, ono što se još rjeđe govori je da su te borbe nerijetko bile više teatarski spektakl nego pravi okršaj... To je znala i sama publika kojoj to nimalo nije smetalo da uživa u tim *predstavama*.

S druge strane medalje, danas postoje predstave borbi koje samo naizgled podsjećaju na sportske događaje – američko rvanje, u narodu poznatiji kao kečeri. U Meksiku, pak, kečeri, poput starih Grka, nose maske, koje se lako mogu pomiješati s vjerskim relikvijama. Izgled maski je taj koji karakteriše lik (od demona i đavola do svetaca i superheroja) i upravo tim likovima publika kliče, a ne toliko ljudima ispod maski. I poput pravih superheroja, meksički rvači često skrivaju svoj pravi identitet od javnosti...

No, pored ovakvih, tradicionalnih izvođenja, postoji sve veći broj predstava s neizvjesnim ishodom, gdje glumci dobiju samo pravila unutar kojih moraju da igraju, ali ni sami akteri ne znaju krajnji rezultat. Jedan od primjera takvih improvizovanih predstava je i *Nastavite, molim*, moderna obrada *Hamleta*. U njoj tri profesionalna glumca i glumice igraju Hamleta, Ofeliju i Gertrudu. Oni moraju pred pravim sudijama, forenzičarima i advokatima da dokažu svoju nevinost ili krivicu onog drugog. U ovom ostvarenju, publika je, pored metaforične uloge sudije, i bukvalna porota u ovoj predstavi.

Očigledno je da je granicu između pozorišta i sporta teže naći nego što smo prvobitno mislili. Razlog vjerovatno leži i u mogućnosti da u svojim najboljim oblicima oba vida igre proizvedu kako katarzu, tako i osjećaj povezanosti i bliskosti sa, inače, nepoznatim članovima publike. U to ime: Ale, ale, ale!

(<https://www.casopiskus.rs/kratka-istorija-dresova-i-maski/>)

7. Ako je iskaz tačan, zaokruži T, a ako nije tačan, zaokruži N.

U antičkoj Grčkoj su i sportske i pozorišne predstave imale religioznu pozadinu.	T	N
Sportske igre izazivaju kod gledalaca katarzu.	T	N
U tradicionalnim predstavama glumci ne znaju krajnji ishod.	T	N

1 bod

8. Koja je jedina prava razlika između pozorišta i sporta?

.....
.....

1 bod

9. Šta predstavu *Nastavite, molim* čini modernom?

.....
.....

2 boda

10. Pozivajući se na tekst, objasni tvrdnju da američko rvanje (u narodu poznatiji kao kečeri) nije samo sportski događaj.

.....
.....

2 boda

11. Zaokruži broj ispred funkcionalnog stila kojim je napisan tekst i rješenje prenesi na list za odgovore.

1. administrativnim
2. književnim
3. publicističkim

1 bod

12.*Za ljubav, ne za mržnju, ja sam rođena.**Bolji i viši pođošē boljijema i višijema, a ja jedva vas dopadoh.**Dabogda te Mustajbeg iz Nezuka nevjestom zvao!*

Pored naziva književnog djela, iz datog niza prepishi poznati citat. Pazi, jedno djelo je suvišno.

1. *Na Drini ćuprija*
2. *Antigona*
3. *Ilijada*
4. *Kanjoš Macedonović*

2 boda

Na osnovu odlomka, kao i cjelokupnog djela, uradi zadatke 13, 14, 15 i 16.

Za tih dvadeset i pet godina iz sredine XIX veka dva puta je u Sarajevu morila kuga i jednom kolera. U tim slučajevima kasaba se pridržavala uputstava koja je, prema tradiciji, još Muhamed dao svojim vernicima za njihovo držanje u slučaju zaraze: „Dok bolest vlada u nekom mestu, ne idite tamo, jer se možete zaraziti, a ako ste u mestu gde bolest vlada, ne idite iz tog mesta jer možete zaraziti druge.“ A kako se ljudi ne pridržavaju ni najspasonosnijih uputstava, čak ni kad potiču od božjeg Poslanika, ako nisu „silom vlasti“ primorani na to, vlast je prilikom svake „morije“ ograničavala ili potpuno obustavljala putnički i poštanski saobraćaj... Nestajalo je građana, zaposlenih i dokonih, zamišljenih ili raspevanih, a na pustoj sofi sedela je opet, kao u vreme buna i ratova, straža od nekoliko zaptija... Primali su poštu od konjanika, ali sa svim merama predostrožnosti... Zaptije bi prihvatile kleštima svako pojedino pismo i okadile ga na dimu... Ali glavni posao nije bio s pismima, nego sa živim ljudima. Svakog dana naiđe po nekoliko putnika, trgovaca, pismoša, skitnica. Kod samog prilaza mostu dočekuje ih zaptija i već izdaleka daje rukom znak da se dalje ne može. Putnik zastaje ali počne da pregovara... A svaki od njih smatra da je neophodno potrebno da ga puste u varoš, i svaki uverava da je zdrav kao dren i da nema nikakve veze sa kolerom koja je – „daleko joj lepa kuća“ – tamo negde u Sarajevu. (...)

Ali nevolje ne traju večno (i to im je zajedničko s radostima), nego prolaze ili se bar smenjuju, i gube u zaboravu. A život na kapiji se obnavlja uvek i uprkos svemu, i most se ne menja ni sa godinama ni sa stolicima, ni sa najboljim promenama ljudskih odnosa. Sve to prelazi preko njega isto kao što nemirna voda protiče ispod njegovih glatkih i savršenih svodova.

13.

Napiši naziv djela iz kojeg je odlomak, kao i ime i prezime njegovog autora.

.....

1 bod

14.

Šta je glavni motiv ovog odlomka?

.....

1 bod

15. Koji je oblik umjetničkog izražavanja zastupljen u odlomku?

.....

1 bod

16. A) U odlomku pisac piše o događaju „iz sredine XIX veka“, ali često upotrebljava sadašnje vrijeme. Šta postiže njegovom upotrebom?

.....

1 bod

B) Prepiši jednu rečenicu u kojoj je upotrijebljen samo prezent.

.....

1 bod

17. *Daleko joj lepa kuća je:*

1. žargonizam
2. frazeologizam
3. neologizam

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

18. A) Napiši ispravno skraćenice za riječi:

1. to jest.....
2. i drugi.....
3. Ujedinjene nacije

2 boda

B) Broj napiši slovima.

515.

1 bod

Znaš li, bane, od malene Banjske?
Poznajem ti čelo kako ti je,
i pod čelom oči obadvije,
i poznajem oba mrka brka.
Znaš li, bane, ne znalo te čudo,
kad zapadoh ropstva u vijeku –
panduri me tvoji uhiće
u Suhari vrhu na planini,
u ruke me tvoje dodadoše –
ti me baci na dno od tamnice,
te robovah i tamnicu trpljeh
i začamah za devet godina;
devet prođe, a stiže deseta,
a tebe se, bane, ražalilo,
te ti zovnu Rada tamničara,
tvoj tamničar na tamnička vrata,
izvede me k tebe u avliju?

19. Prepoznaj književni rod i književnu vrstu kojima djelo pripada.

.....
(književni rod)

.....
(književna vrsta)

2 boda

20. Zaokruži broj ispred lika koji se u datom odlomku obraća Banović Strahinji i rješenje prenesi na list za odgovore.

1. Vlah Alija
2. Jug Bogdan
3. stari derviš

1 bod

21. A) Motiv u odlomku je:

1. statički
2. dinamički

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora.

1 bod

B) Obrazloži odgovor pod A.

.....
.....

1 bod

22.

Odlomak predstavlja:

1. ekspoziciju
2. zaplet
3. kulminaciju
4. peripetiju
5. rasplet

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora.

1 bod

23.

Sjeti se čitave pjesme pa riješi zadatak.

A) Ako je konstatacija tačna, zaokruži DA, a ako nije, zaokruži NE.

Lik koji kazuje navedene stihove pomogao je Banović Strahinji.

DA

NE

1 bod

B) Obrazloži odgovor pod A.

.....
.....

2 boda

24.

Kako se zove stih kojim je napisana pjesma?

.....

1 bod

25.

Arap viknu iz grla bijela

bijeli od kamene prašine

Anđelija moja vjerna ljubo

kad potegnem moju britku sablju

A) Prepiši stilsku figuru koja **ne pripada** datom nizu.

.....

1 bod

B) Obrazloži odgovor pod A.

.....
.....

2 boda

26. Na osnovu imena lika napiši naziv književnog djela u kojem se javlja.

Jelena Andrejevena

Sestra Batrićeva

barunica Kasteli

3 boda

27. Zaokruži broj ispred riječi u kojoj je izvršeno jednačenje suglasnika po mjestu izgovora (tvorbe) i rješenje prenesi na list za odgovore.

1. istrčati
2. iščupati
3. iznjedriti

1 bod

28. Promjenljivim riječima u stihu: *Znaš li, bane, od malene Banjske odredi padeže.*

.....
.....

2 boda

29. A) Rečenicu dopuni riječju/riječima iz zagrade, vodeći računa o njenom/njihovom značenju.

Sve je naučio (na pamet / napamet).

1 bod

B) Odredi vrstu riječi:

Sve

je

naučio

1 bod

30. Ponuđene su dvije teme za pisanje eseja. Zaokruži broj ispred teme koju si odabrao/odabrala i napiši esej koji treba da sadrži od 250 do 300 riječi.

Oblikuj ga kao zaokruženu cjelinu (uvod, razrada, zaključak).

Poštuj zahtjev o broju riječi +/-10% (ocjenjuje se sastav koji ima od 225 do 330 riječi; ako esej ima manje od 225 riječi, NE ČITA SE, a na 330. riječi PRESTAJE čitanje). Esaj MORA biti napisan na listovima predviđenim za pisanje eseja (esej napisan na listovima za koncept NE ČITA SE). Vodi računa o jezičkoj pravilnosti i čitljivosti teksta.

1. Votren – „pozitivni“ negativac (Čiča Gorio – Onore de Balzak)

Uputstva za pisanje eseja:

- Objasni ulogu Votrena u romanu.
- Opiši Votrena (ko je on, zašto stanuje u pansionu, odnos prema drugim likovima).
- Opiši moralnu dimenziju lika i objasni motivaciju za njegove postupke (i moralnu dimenziju i motivaciju lika ilustruj primjerima iz djela).
- U vidu zaključka iznesi sopstveni doživljaj Votrena i obrazloži ga (da li je žrtva ili prestupnik).

2. „Sreća je lepa samo dok se čeka“ (Desanka Maksimović)

Uputstva za pisanje eseja:

- Kažu da je sreća u malim stvarima. Prokomentariši ovu rečenicu i iznesi svoj stav o tome.
- Da li sreća zavisi od nas ili od ljudi oko nas? Iznesi i objasni svoj stav.
- Šta je presudno za ostvarenje sreće (zdravlje, novac, ljubav... ili nešto drugo)? Obrazloži odgovor.
- Saopšti svoje shvatanje stiha *Sreća je lepa samo dok se čeka*.

25 bodova

1.									
2.	☐	☐	☐	☐					
3.	☐	☐	☐	☐					
4.	☐	☐	☐	☐					
5.	☐	☐	☐	☐					
6.	☐	☐	☐	☐					
7.	☐	☐	☐	☐					
8.	☐	☐	☐	☐					
9.	☐	☐	☐	☐					
10.	☐	☐	☐	☐					
11.	☐	☐	☐	☐					
12.	☐	☐	☐	☐					
13.	☐	☐	☐	☐					
14.	☐	☐	☐	☐					
15.	☐	☐	☐	☐					
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9

1.									
2.	☐	☐	☐	☐					
3.	☐	☐	☐	☐					
4.	☐	☐	☐	☐					
5.	☐	☐	☐	☐					
6.	☐	☐	☐	☐					
7.	☐	☐	☐	☐					
8.	☐	☐	☐	☐					
9.	☐	☐	☐	☐					
10.	☐	☐	☐	☐					
11.	☐	☐	☐	☐					
12.	☐	☐	☐	☐					
13.	☐	☐	☐	☐					
14.	☐	☐	☐	☐					
15.	☐	☐	☐	☐					
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9

1.									
2.	☐	☐	☐	☐					
3.	☐	☐	☐	☐					
4.	☐	☐	☐	☐					
5.	☐	☐	☐	☐					
6.	☐	☐	☐	☐					
7.	☐	☐	☐	☐					
8.	☐	☐	☐	☐					
9.	☐	☐	☐	☐					
10.	☐	☐	☐	☐					
11.	☐	☐	☐	☐					
12.	☐	☐	☐	☐					
13.	☐	☐	☐	☐					
14.	☐	☐	☐	☐					
15.	☐	☐	☐	☐					
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9